

Prova de foc per a la democràcia mexicana

“Embolica que fa fort.” El professor i analista polític catalanomexicà Marcel·lí Peral·ló no troba cap expressió més bona per definir el moment d'impàs que viu Mèxic després de les eleccions més renyides de la seva història. I és que, lluny d'aclarir el panorama i d'obrir una etapa d'esperança, l'estretíssima diferència amb què l'Instituto Federal Electoral (IFE) ha declarat guanyador Felipe Calderón, del dretà Partido de Acción Nacional (PAN) –243.934 vots, un 0,58% dels 41 milions de votants–, unit a les irregularitats denunciades pel Partido de la Revolución Democrática (PRD), han sembrat la incertesa en un país ara per ara del tot dividit. I no només entre dretes i esquerres, sinó entre el nord “panista” –ric, industrialitzat i sota la influència dels Estats Units– i el sud “perredista”, pobre i agrícola. Amb l'històric Partido Revolucionario Institucional (PRI) fora de combat i lluny dels nous grans partits, el tall no pot ser més exacte: setze estats són blaus “calderonistes” –entre els quals hi ha les grans ciutats com Guadalajara, Monterrey o Puebla– i setze més, grocs “obradoristes”, inclosos els tres més poblats, amb el “centralista” Mèxic DF com a feu principal... Avui, una meitat del país recela de l'altra.

Tomb en les enquestes. L'any passat, quan López Obrador era alcalde de la capital, va ser desaforat pel president, Vicente Fox (PAN), per suposades il·legalitats en unes expropiacions. Després de deixar el càrrec envoltat de grans mostres de suport popular, i havent-se proclamat candidat a la presidència sense cap procés intern, des del primer dia el perredista va encapçalar folgadoament totes les enquestes. Els darrers mesos, però, i enmig d'una campanya força crispada en què el PAN i els seus sectors afins no tingueren escrúpols a l'hora de desqualificar-

L'ajustat resultat de les eleccions presidencials celebrades a Mèxic el passat 2 de juliol i les denúncies de suposat frau –no avalades per la comunitat d'observadors internacionals– que ha fet el candidat, en principi, perdedor, l'esquerrà Andrés Manuel López Obrador, posen la democràcia mexicana davant una veritable prova de foc que ha de servir per demostrar la seva maduresa.

lo, l'avantatge es va anar esfumant fins a un empat tècnic que, de fet, s'ha confirmat amb les eleccions. Què ha passat?

A cop d'ull, sembla que la societat mexicana ha fet honor a la fama de conservadora i influenciable pels mitjans que té, i que hi ha quallat el “vot de la por” que representava el PAN. Horacio Perea, assessor del Senat, hi afegeix també altres motius: “Fa un any Obrador era l'únic candidat clar,

però quan el PAN i el PRI proclamen els seus i inicien la campanya, és obvi que la seva popularitat comença a baixar”. Alguns sostenen també que Obrador va pecar d'excés de confiança quan va declinar d'anar al primer debat televisat, o quan es va burlar de Fox, un personatge amb poca credibilitat però que conserva prou de carisma. “La campanya d'Obrador –considera Perea– ha estat molt personalista i, a més, ha tingut errors.” En tot cas, també sembla clar que ha triomfat el vot útil del PRI (que ha perdut 3,3 milions) cap al PAN, ja sigui espontàniament o perquè directament s'ha “venut”, com denuncia el PRD a causa de converses telefòniques enregistrades a governadors d'aquest partit del nord. El 1988, en tot cas, el PRD ja havia sorgit com una escissió del PRI, i ara fa tot l'efecte que el PAN l'ha acabat d'esquarterar. Sembla que diversos sectors s'han adonat que el seu candidat, Roberto Madrazo, enfonsava el vaixell...

Tres dies sense president. Malgrat que tots els partits, PRD inclòs, s'havien compromès a acceptar els resultats de l'IFE, les suspicàcies van començar a sorgir la mateixa nit dels comicis, quan es decretava que el mar-

El candidat a la presidència de Mèxic pel Partido Revolucionario Institucional (PRI), Andrés M. Pérez Obrador, saludant els seus seguidors, a Mèxic DF, el passat dissabte 8 de juliol.

ge de diferència era tan estret que era impossible avançar un guanyador, per tant, caldria esperar el recompte oficial previst per a tres dies més tard. Malgrat això, tant Calderón com López Obrador s'autoproclamaven tot seguit vencedors: Mèxic tenia dos presidents...

En tancar la darrera urna, el mateix IFE havia posat en marxa a Internet un recompte, el PREP, oficiós però basat en dades reals. Des del primer moment, Calderón se situava al davant, tot i que la diferència es va reduir des dels set punts inicials fins a quedar en un 1,04% –uns 402.000 vots–, en tancar-

se 24 hores després. El PRD, però, de seguida va posar el crit al cel i va començar a parlar de “manipulació” en detectar nombroses omissions o duplicacions d'actes que els desfavorien. Fins i tot denunciava que faltaven 3 milions de vots per computar, fet que l'IFE va reconèixer l'endemà, tot al·legant que les meses electorals tenien “inconsistències”, i que els seus resultats figuraven en una llista “a banda”. La qüestió és que dimarts els acabaria afegint al PREP i l'avantatge del PAN es reduiria quatre dècimes, fins a uns 263.000 vots...

Improbable que es giri la truita

Els experts consultats veuen “poc probable” que el tribunal doni la raó al PRD i accedeixi a recomptar les 52.000 meses electorals que ha impugnat finalment, corresponents als 152 districtes electorals on va perdre, de 300 en total. La llei marca que si més d'un 20% de les urnes queden sota sospita, cal repetir el procés, com ja va passar fa uns anys a l'estat de Tabasco. Per a Horacio Perea, “es percep que l'estratègia del PRD és precisament intentar anul·lar l'elecció”. Marcel·lí Perelló també creu que Obrador “no ha aconseguit mostrar elements que facin pensar que hi ha hagut un frau”. Per a ell, “és un deliri creure que obriran de nou totes les urnes”, ja que això generaria molts dubtes. Perelló recorda que “el PRD ja va néixer el 1988 arran de les sospites de frau en unes eleccions, i ara es veia venir que no acceptaria una derrota”.

Calderón s'imposa, Obrador reacciona.

Les tendències de l'escrutini avançaven dimecres del tot oposades a les del PREP: durant 20 hores, López Obrador anava per davant, amb un avantatge de fins al 2,8% que a poc a poc s'anava esfumant, tal com el PAN havia vaticinat fent cas a les seves dades. A les 4 h de la matinada es consumà la inversió de papers, i pocs minuts després Calderón va comparèixer per proclamar-se vencedor i proposar un govern d'unitat nacional. Molts mexicans se n'havien anat a dormir somiant amb un president d'esquerres, i es despertaren l'endemà amb la notícia contrària. Dijous, l'IFE va fer oficials els resultats i els observadors internacionals de la UE i l'ONU que havien seguit el procés avalaren la transparència de l'elecció i del mateix institut, un organisme autònom creat fa quinze anys per evitar frau electoral. Per fer-ho, compta amb un pressupost anual desorbitat. Tan sols en aquests comicis, per exemple, ha dedicat 870 milions d'euros a pregonar-ne la netedat.

Tanmateix, ni molt menys no s'ha acabat el bròquil. Obrador diu, tot seguit, que “no pot acceptar” els resultats, i dies després ja parla obertament de “frau”. El PRD, de fet, ha impugnat les eleccions davant el Tribunal Electoral del Poder Judicial de la Federació, que té fins al 31 d'agost per debatre-ho, i fins al 6 de setembre per proclamar president electe. Mitjançant 800 fulls de queixes i de descàrrecs, l'esquerra demana que es compti “vot a vot” per detectar “irregularitats” com ara l’“embarràs d'urnes” –dipositar més vots que votants– o la “manipulació” del sistema informàtic comptable. De fet, el PRD recorda que durant l'escrutini oficial ja es van obrir urnes en 21 districtes, on van aparèixer 102.000 vots més que els que el PREP els havia atorgat. El PRD, a més, ha cridat a la mobilització ciutadana “pacífica” i ja ha convocat dos mítings multitudinaris al centre de DF –on Obrador titllà Calderón de *pelele*, i Fox, de “traïdor de la democràcia”– i una gran marxa que recorre tots els estats del país. I és que, com diu Perelló: “Passi el que passi, estem condemnats a sis anys d'inestabilitat política.”

Òscar Palau
Ciutat de Mèxic